

EVANGÉLIKUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN

heti 2 órás

HELYI TANTERV

a 9-12. évfolyamok számára

Célok

Elsődleges szerepük alapján az alábbi csoportokba sorolhatóak:

Pedagógia és valláspedagógiai célok:

A lexikális tudást, a kognitív ismereteket, az értelmi intelligenciára épülő készségeket és a formális rendszerekben való jártasságot továbbra is a tanítás döntő elemének tartjuk, de semmiképp sem tekintjük kizárólagos vagy elsődleges célnak. Legalább ennyire lényeges cél az informális és non-formális tudás és ismeretek megszerzése, az érzelmi intelligenciára épülő készségek használata és fejlesztése, a motivációt felkeltő és felhasználó tanítás, valamint az észlelés, érzékelés és gondolkodás. Cél továbbá a lelki élet gyakorlásához szükséges szókincs elsajátítása, olyan lelki kompetenciák kifejlesztése, amelyek fontosak a hitfejlődés szempontjából, ezzel párhuzamosan pedig a felnőtt, felelős, cselekvő keresztény életre való nevelés az egyik fontos törekvés. A tanterv az életkori sajátosságokat minden esetben figyelembe veszi, törekszik a differenciált pedagógiára, valamint az életkorhoz és a különböző (kulturális, szociális, kegyességi stb.) háttérű csoporthoz illeszkedő változatos pedagógiai módszerekre.

Egyházi és biblikus célok:

A diákok ismerkedjenek meg a Biblia tanításával úgy, hogy ne csak lexikális tudás formájában éljenek fejükben egyes bibliai történetek, hanem a mindennapokban is használható útmutatással és ismeretekkel forgassák a Bibliát később is, így az valóban a diákok életének részévé váljon. A bibliai szövegeket, történeteket, példázatokat ne csak meghallgassák, hanem azok elemzése, értelmezése és alkalmazása is megtörténjen. Mindezek mellett cél továbbra is, hogy a diákok megismerjék az egyetemes hitvallásokat és egyházunk hitvallási iratait, a legfontosabb dogmatikai tanításokat, az etikai alapelveket és az etikai döntéshozatal szempontjait, az egyetemes és a hazai egyháztörténet legfontosabb eseményeit és meghatározó személyeit, az egyház életét (felépítését, küldetését, hétköznapjait és ünnepeit, egyházi hagyományokat, egyházi énekeket és liturgiákat stb), valamint más világvallásokat és modern vallási jelenségeket

A tanuló személyét érintő célok:

A tanítványi életre való elhívás, a tanítványi létben való útonjárás megismerése és annak megélésére való bátorítás. Ugyanilyen fontosnak tartjuk a tanuló személyiségfejlesztését komplex módon (értelmi, érzelmi és lelki téren egyaránt), illetve az erkölcsi érzék (lelkiismeret) fejlesztését, mélyítését és tudatosítását többirányú megközelítéssel. Kiemelt cél a keresztény tanítás alapján jól értelmezett önismeret megszerzése és erősítése is, a személyes képességek, tehetségek és korlátok megismerése és ezek fejlesztésének felismerése.

Társadalmi és szocializációs célok:

A társadalmi környezet, a társas kapcsolatok tapasztalati megismerése. A tanterv közvetett módon a diákok személyes céljainak elérésén keresztül a családjukra és a közösségeikre – így talán a nagyobb társadalomra is – pozitív hatást gyakorolhat, és segíthet – a különböző álláspontú és elkötelezettségű emberekkel szembeni – kulturált vitakészség és a méltányos párbeszéd szabályainak és gyakorlatának elsajátításában. Fontos cél továbbá az emberi méltóság fogalmára és az arany szabályra építve a társadalom különböző csoportjaival való együttélésre nevelés és a felelős társadalmi részvétel hangsúlyozása. Kiemelt szerepet kap továbbá a társadalom legkisebb egységének, a családnak a védelme, a családi életre nevelés sokrétű problematikája.

Célcsoport

Az iskolai hit- és erkölcstan, illetve hittan olyan nevelési és oktatási tevékenység, amely 12 évfolyamon át tartó egységes folyamat, de amely három képzési szakaszra oszlik, mégpedig az 1-4. évfolyamok, az 5-8. évfolyamok és a 9-12. évfolyamok szakaszaira. Kiemelt figyelemmel tekint a diákok életkori sajátosságaira, képességeire és fejlődési lehetőségeire.

14-18 éves kor:

Ebben a korosztályban a tanterv azokra az életkori sajátosságokra is épít, melyek képessé teszik a diákokat a szintetizáló tudásra, az értékelő szemléletre, a helyes és helytelen döntések közötti különbségtételre, az emberi élet és a természet értékeinek megbecsülésére, valamint képes az embert Isten által teremtett komplex lényként szemlélni. Továbbá érdemben képes megvitatni etikai és dogmatikai kérdéseket, érzi a személyes felelősség súlyát, értékeli az emberi kapcsolatokat, valamint képes más álláspontú és elköteleződésű emberekkel is véleménykülönbségeket tisztázni, ezáltal saját álláspontját is tovább fejleszteni.

Szerkezet

A szerkezet megállapításánál több szempont is érvényesül:

- Az általános iskolákban a Hit- és erkölcstan órákra olyan diákok is járhatnak, akik biblia- és egyházismerete, keresztény gyülekezeti életben szerzett tapasztalata csekély.
- A fejlődéslélektan és a valláspedagógia szempontjait, melyek az egyes korosztályokban élőképességeire és korlátaira kiemelt figyelmet fordítanak.
- Fontosnak tartjuk a diákok életkori sajátosságaiból és élethelyzetéből adódó kérdésfelvetést, de legalább ilyen fontos a Biblia lapjain megfogalmazott üzenet és tanítás.
- Vannak olyan diákok, akik 12 éven át részesülnek hit- és erkölcstan vagy hittan oktatásban, de vannak olyanok is, akik a 3. vagy 9. évfolyamokon csatlakoznak be.
- Egy tanéven és egy témacsoporton belül egyszerre és egymáshoz kapcsolódva jelennek meg a teológiának, mint tudománynak a területei: az Ószövetség és Újszövetség ismerete, kortörténete és teológiája, egyetemes és hazai egyháztörténet, dogmatika, teológiai etika, vallástudomány, gyakorlati teológia, egyházzene. Ugyanakkor kitekintünk és hangsúlyt helyezünk az ünnepek üzenetére, a művészetek megjelenésére a templomokban (építészet és képzőművészet) illetve a keresztény hit megfogalmazásában (irodalom, énekek, imádságok szövege).
- Az SNI-s tanulók igényeit is figyelembe véve valósulhassanak meg a tanórák, melyet a változatos témacsoportok tesznek lehetővé a hitoktató számára.

A tanterv felépítése spirális szerkezetű és témaközpontú. Így minden évben hét nagyobb témacsoport köré vannak összegyűjtve a felmerülő kérdések és a bibliai tanítások, s ezek a témacsoportok jelennek meg minden évben más megközelítésben, más tartalmi hangsúllyal, más példákkal. A témacsoportok kidolgozása mindig épít a képzési szakasz korábbi éveinek tananyagára, de kiegészíti és tovább is lép azon, egyre nagyobb összefüggésekben láttatva az adott kérdést és egyre jobban elmélyülve egy adott téma megismerésében és megértésében. Emellett a különböző képzési szakaszokba való átlépésnél a tanterv úgy épül fel, hogy a korábbi képzési szakasz tananyagának ismerete nélkül is teljes képet kap az új képzési szakasz végére a diák.

A hét fő témacsoport:

- „Isten-én” kapcsolat: az Istennel való személyes kapcsolat megélése, tudatosítása, fejlődése, változása
- Az „én” kérdése: önismeret, önnevelés, személyes értékrend és elköteleződés, tanítványi élet
- Emberi kapcsolataim: család, családi élet, barátság, párválasztás, párkapcsolat, munkahely,

pályorientáció

– Társadalom: a társadalom, amiben élünk, kapcsolat a különböző társadalmi rétegekkel, kommunikáció

– Egyház és egyházi közösségek: az egyház élete, helyem az egyházban és a gyülekezetben

– Teremtett világ és tárgyi környezet: az emberen kívüli világ az Isten-ember-teremtett világ kapcsolatrendszerben

– Világvallások és vallási irányzatok: világvallások, valamint modern vallási irányzatok és jelenségek bemutatása elsősorban abban a megközelítésben, hogy milyen kérdéseket vetnek fel ezek a keresztény hit számára.

A témacsoportokon belüli egyes témákat a tanterv minden esetben biblikus alapon tárgyalja; s a kapcsolódó etikai és dogmatikai fogalmakat, az egyháztörténeti ismereteket a felvetődő életkérdésekhez és a bibliai részekhez illesztve adja át. Az életkérdésekhez kapcsolódva minden évben tanulnak a diákok bibliaismeretet. Emellett folyamatosan bővítik ismereteiket a keresztény hit alapjairól, az evangélikus egyház tanításáról, és az egyház történetéről. Továbbá reménység szerint a tanterv segíti őket az egyre érettebb, keresztény alapokra épülő erkölcsi érzék kialakításában.

„Isten-én”	„Én”	Emberi kapcsolataim	Egyház	Társadalom	Teremtett világ és tárgyi környezet	Világvallások, vallási jelenségek
<u>Kapcsolat Istennel</u> <u>Ki vagyok én</u> <u>Istennem? Ki Isten nekem?</u> hit, bizalom, megterés, keresztség, megigazulás, úrvacsora	<u>Az „én” kérdése</u> <u>Ki vagyok én? Honnan jövök és hova megyek?</u> példaképeim, születés és elmúlás, kezdet és vég, élet és halál	<u>Család</u> <u>Mit jelent a család?</u> család és gyerekek, szokások, ünnepek és hétköznapi feladatok és szabaddidő	<u>Biblia</u> <u>Miről szól a legfontosabb könyv?</u> kánon, bibliáértelmezés, istenkép	<u>Közösségi formák</u> <u>Milyen közösségek tagja vagyok egyhádon kívül?</u> lakóhelyi közösség, szokások, hagyományok	<u>A teremtett világ a Biblia könyveiben</u> <u>Mi mindent teremtett Isten?</u> állatok, növények, természeti elemek	<u>Saját vallásunk</u> <u>Mi a kereszténység lényege?</u> kereszténység
<u>Isten-én kommunikáció</u> <u>Hogyan szól hozzám Isten? Hogyan szólok én hozzá?</u> „Isten szól”, ima, tett, ének, meditáció, Szenttel való találkozás	<u>Tulajdonosságaim</u> <u>Milyen vagyok én?</u> öröm, bánat, harag, szeretet, parbeszéd, testtartás, hang lejtés	<u>Az osztály és az iskola</u> <u>Munka, munkahely</u> <u>Kikkel vagyok együtt sokat?</u> csoport, közösség, szabályok, büntetések	<u>Egyház kialakulása, reformáció, egyház a világban</u> <u>Mi történt az egyházban?</u> misszió, evangélikus egyház, ökumené, diakonia	<u>Kulturális-nemzeti közösség</u> <u>Milyen szerepet tölt be a hazám az életemben?</u> anyanyelv, nemzet, állam, haza, kultúra ünnepek	<u>A világ teremtése</u> <u>Isten teremtette a világot?</u> Isten a Teremtő; a teremtéstörténetek üzenete, háttere, mai kihívásai	<u>Könyvvallások</u> <u>Milyen más vallások használják a Bibliát. s ez milyen kérdéseket vet fel keresztény szempontból?</u> zsidóság és iszlám vallás
<u>Életem Istené</u> <u>Mit jelent számomra Isten. Jézus</u> <u>Szentlélek?</u> teremtés, kereszthalál, megváltás, feltámadás, megszentelés, mindezek elfogadása	<u>Képességeim</u> <u>Hol vannak a határaitam?</u> testi-lelki-szellemi képességeim és hiányosságaim, értékeim, tehetség, fejlődési lehetőségek, egészség, betegség	<u>Kortárs csoportok</u> <u>Ki a barátom?</u> összetartás, kirekesztés, előítélet, idegen, felelősség, lelkiismeret, hazugság, titok, konfliktus	<u>Egyházi élet</u> <u>Milyen az élet az egyházon belül?</u> gyülekezet, templom, egyházi év/ünnepek/szimbiólumok	<u>Társadalmi együttélés</u> <u>Hogyan lehet együtt élni másokkal?</u> népcsoportok, kisebbségek, engedelmisség, választás, szabály	<u>Teremtésvédelem</u> <u>Milyen világot teremtek én magam körül?</u> technológiai társadalom, ökológiai krízis, alkalmazott etikák (bioetika, gazdaságetika, stb)	<u>Más vallások tanítása</u> <u>akapkérésekről</u> <u>Mit mondanak más vallások Istenről és az emberről. s ez milyen kérdéseket vet fel keresztény szempontból?</u> további világvallások
<u>Istenhit fejlődése</u> <u>Miben változik és miben állandó a hitem?</u> Isten a testi, lelki, szellemi, érzelmi, közösségi életemben	<u>Életem</u> <u>Mi az életem értelmé?</u> életem célja, jölet, elégedettség, boldogság, remény, hiányérzet, pótszerek	<u>Párkapcsolat és szerelem</u> <u>Ki a társam? Hogyan leszek én társ?</u> férfi-nő kapcsolat, szerelem, testkép, vágy, házasság, gyerekvállalás, szexualitás	<u>Istenésztet, ünnepek</u> <u>Mi történik a templomban?</u> liturgia, prédikáció, spiritualitás	<u>Társadalmak a világban</u> <u>Mit tudok a távolabb élőlkről?</u> társadalmi egyenlőtlenségek, igazságtalanságok, szinesedő társadalmak, virtuális világ	<u>A vég kérdése</u> <u>Mi lesz akkor amikor vége van?</u> teremtés és gondviselés, eszkatológia	<u>Vallási jelenségek</u> <u>kihívásai</u> <u>Milyen kérdéseket vetnek fel a vallási jelenségek keresztény szempontból?</u> vallási jelenségek

Módszertan

A legfontosabb jellemző az, hogy a diáknak nem passzív módon kell egy tudást befogadnia – s majd arról passzív tudásként számot adnia –, hanem az a cél, hogy minél aktívabban, életszerűbben és élményszerűbben vegyen részt a tanuló a tanórán, és értelemszerűen majd a számonkérés követelményeiben is ez valósuljon meg. Az alábbi munkaformákat és módszertani megközelítések lehetségesek:

- tevékenységközpontú tanítás, ahol a tanuló aktívan és változatos módszerekkel vesz részt a tananyag feldolgozásában,
- a projektpedagógia és mentorpedagógia módszerei,
- élőszó megjelenése monológikus és dialógikus formában is,
- a vita és párbeszéd folyamatának elsajátítása: az önkifejezés, kérdésfeltevés, vélemények alkotása, érvelés, párbeszéd, álláspontok kialakítása és ütköztetése,
- egy-egy probléma komplex, többdimenziós megközelítése,
- többféle munkaforma alkalmazása (mint például egyéni munka, páros munka, csoportmunka, részleges vagy teljes kutatómunka stb.)
- kutatás (gyűjtés, elemzés) folyamatának elsajátítása,
- a frontális oktatás mellett ugyanolyan hangsúlyt kap a kiselőadás, beszámoló, források gyűjtése, interjú, életutak bemutatása, illusztrációs lehetőségek, és egyéb munkaformák,
- hagyományos és modern ismerethordozók felhasználása és tanítási-tanulási segédeszközök használata,
- esettanulmányok és élethelyzetek megfigyelése és elemzése,
- naplóvezetés, önmegfigyelés,
- játékok (szerepjáték, dramatizálás, drámapedagógia).

A hit- és erkölctan egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy közösségi mű, amelynek megélt formái is a közösséghez kapcsolódnak. A kitűzött célokat akkor remélhetjük megvalósulni, ha a diákok maguk is csapatmunkában fedezhetik fel a bibliai és teológiai alap közösségi feldolgozásának és értelmezésének szépségét és felelősségét. Ezért fontosnak tartjuk, hogy minden munkaforma és módszer alkalmazása során a közösségi jelleg kerüljön előtérbe. (Törekedhetünk erre mindig, még az egyéni munkaformánál vagy a kutatómunkánál is, például amikor közösségben beszéljük meg az egyénileg gyűjtött eredményeket.)

Számonkérés, értékelés:

Az előbbi módszertanhoz nem a hagyományos számonkérési módszerek (pl. dolgozat, teszt, témazáró) a legalkalmasabbak. Természetesen ezek sem kerülendők, de a diákok személyes érdeklődéséhez, képességeihez és tehetségéhez illeszkedő számonkérési formák részesítendőek előnyben. Ilyenek többek között az adott témakörhöz kapcsolódóan a

- projektpedagógiára épülő projektmunka,
- esszé írása,
- irodalmi vagy művészeti mű (például könyv, film, zene, vers, novella) elemzése,
- teológiai munka (például áhítat, meditáció, imádság) írása,
- interjú készítése és kiértékelése,
- életút felvázolása,
- órai vita disputamódszerrel egy adott kérdésről,
- képzőművészeti eszközökkel (például rajz, festmény, fénykép, kollázs) történő feldolgozás stb.

A számonkérés műfajainak tárháza kimeríthetetlen. A lexikális tudást megkövetelő számonkéréssel ellentétben itt nem mindig azt ellenőrizzük, hogy a diák milyen kognitív és formális ismereteket tud felsorolni, hanem azt, hogy mennyire mélyült el egy kérdés feldolgozásában, mennyire használja a megadott forrásokat (adott kérdésnél a Bibliát, hitvallásokat stb.), mennyire végez önálló munkát,

mennyire kreatív és eredeti a feladatmegoldása, és legfőképpen azt, hogy mennyire lép előre a saját gondolkodásában, a saját életútján, a saját személyes fejlődésében. A számonkéréshez kapcsolódó értékelés során legalább annyira fontos, hogy a tanár szem előtt tartsa a kerettantervnek a tanuló személyére vonatkozó céljait – többek között a tanítványi élet megélésére való bátorítás, erkölcsi érzék mélyítése vagy a tanuló személyiségfejlesztése, – amint olyan további célokat is, mint a használható és biztos alapokra épülő bibliaismeret megszerzését és a keresztény teológiai és lelkeségi hagyományok széleskörű elsajátítását. Ezek alapján lényeges, hogy a tanár ezeket elősegítő értékelést adjon, melynek nevelő jellege is van, és amelyben mindig tisztelettel fordul a diák felé.

Kapcsolódási pontok

Kapcsolódás a Nemzeti Alaptantervhez:

A tanterv – a Nemzeti Alaptantervvel összhangban – a diákok szakmai és személyes fejlődése szempontjából fontosnak tartja a Nemzeti Alaptantervben is megfogalmazott kulcskompetenciákat és fejlesztési területeket. Nem csak azért, amiért a Nemzeti Alaptanterv kiemeli ezek szerepét – vagyis, hogy a felnövekvő emberek gyorsan és hatékonyan alkalmazkodhassanak a modern világhoz, – hanem azért is, mert ezek segítségével képesek lehetnek hosszú távú célok, állandó képességek és örök értékek megélésére, kifejezésére és tovább adására is. Ez a két szempont együtt hatékonyan és az életszakaszokhoz szervesen kapcsolódva tudja előmozdítani az élethosszig tartó tanulás folyamatát az egyes emberben.

A tanterv fokozottan figyel az alábbi kompetenciafejlesztésre, műveltségkövetítésre, tudásépítésre:

- Anyanyelvi kommunikáció
- Logikai kompetencia
- Digitális kompetencia
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
- Hatékony, önálló tanulás készsége
- A tanterv az alábbi fejlesztési területekre fordít kiemelt figyelmet:
- Kritikus gondolkodás
- Kreativitás
- Kezdeményezőképeség
- Problémamegoldás, problémakezelő képesség
- Együttműködés
- Kockázatértékelés
- Döntéshozatal
- Érzelmek kezelése, konfliktuskezelés és -megelőzés
- Kapcsolati kultúra
- Társas tolerancia
- Erkölcsi nevelés
- Családi életre felkészítés (párvalasztás, gyerekvállalás, gyereknevelés, családi élet)
- Testi és lelki egészség
- Önkéntesség
- Környezettudatosság és fenntarthatóság
- Kritikus fogyasztói magatartás kialakítása
- Pályaorientáció, munka megbecsülése
- Médiatudatosság
- A hatékony, önálló tanulás tanítása
- A tanterv az alábbi műveltségterületekhez kapcsolódik:
- Életvitel és gyakorlat
- Ember és társadalom

Kapcsolódás további tantárgyakhoz:

A tanterv több ponton is kapcsolódik más tantárgyak kerettanterveihez, többek között kulturális, történelmi vagy kognitív okokból. A tanterv elsősorban ott épít a kapcsolódásra, ahol ennek használata segíti egy kérdés megközelítését, egy probléma megértését, a diák fejlesztését vagy a szintetizáló tudás kialakítását. A tanterv kapcsolódik olyan műveltségi területekhez, mint Magyar nyelv és irodalom, Ember és társadalom, Ember és természet, Földünk – környezetünk, Művészetek, Életvitel és gyakorlat.

Kapcsolódás a korábbi neveléshez és hitoktatáshoz:

A tanterv – a differenciált oktatásra építő tankönyvek segítségével – figyelembe veszi azt, hogy az iskolai hitoktatásra jelentkező gyerekek egy része már korábban részesült hitoktatásban és keresztény (evangélikus) hitre nevelésben. A korábban megszerzett ismeretekre (például bibliai történetekre, imádságokra, énekekre) azonban nem épít kizárólagos módon, vagyis azok a diákok sem kerülnek semmilyen hátrányos helyzetbe, akik korábban vagy a családi környezetben nem kaptak keresztény (evangélikus) nevelést.

Kapcsolódás azokhoz a diákokhoz, akik korábbi éveik alatt nem részesültek hitoktatásban:

A tanterv számol azzal a lehetőséggel, hogy olyan diákok is bekapcsolódjanak az iskolai *hit- és erkölcsstan* oktatásba, akik korábbi éveik alatt semmilyen keretek között nem vettek részt hitoktatásban. A tankönyvek felépítése és szemlélete ezen diákok számára is lehetővé teszi azt, hogy különösebb nehézség nélkül, viszonylag könnyen bepótolható tudással értsék utol azon társaikat, akik a folyamat korábbi szakaszaiban is részt vettek.

Kapcsolódás a gyülekezetépítéshez és a gyülekezeti hitoktatáshoz:

Noha a jelenlegi törvényi szabályozás még nem ad útmutatást arra nézve, hogy milyen lehetőségek lesznek a csoportalkotást illetően, az iskolai *Hit- és erkölcsstan* tanóra nem váltja ki a gyülekezeti gyermek- és ifjúsági munkát, nem szünteti meg, és nem helyettesíti azt. A tanterv fokozottan koncentrál arra, hogy az iskolai keretek között zajló *hit- és erkölcsstan* oktatásban részt vevő diákok is megismerkedjenek a gyülekezeti élettel, s az iskolai hitoktatás az egyház gyülekezeteinek épülésére is szolgáljon. Az tanterv ezt a célt folyamatosan igyekszik szem előtt tartani, többek között azzal, hogy a hozzá kapcsolódó tankönyvek kidolgozásánál fontos szempont a gyülekezeti alkalmazhatóság, valamint kiemelt helyet kapnak a gyülekezeti közösség életének kérdései.

Kapcsolódás a Magyarországi Evangélikus Egyház stratégiájához:

A tanterv kapcsolódik a MEE (Magyarországi Evangélikus Egyház) stratégiai terveihez, vagyis nemcsak megismertetik a diákokkal az alábbi témákat, hanem több ponton is bátorítanak és gyakorlati példákat is adnak azok megélésére: „önkéntesség és szolidaritás, személyes egyházhoz fordulás, hálózatos nyitottság és együttműködés, fenntartható világ és fennmaradó egyház, protestáns hivatásszerűség.” A tanterv ezzel is azt a missziói célt igyekszik betölteni, amely során a hétköznapi életben is Jézus követőivé, az egyház tagjaivá, és láthatóan evangélikusokká válhatunk.

Kapcsolódás más keresztény felekezetekhez:

A tanterv hangsúlyt fektet arra a biblikus, Krisztus-központú közös alapra, amelyet más keresztény felekezetekkel együtt elfogadunk, hiszünk és tanítunk. Ugyanakkor a többi felekezettel fennálló különbségeket is bemutatja úgy, hogy a tanításbeli, hermeneutikai, egyháztörténelmi, liturgikus és egyéb eltérő hagyományokat minden esetben a többi felekezet

szakértői is lektorálják, hogy az adott felekezet hívei számára is elfogadható, igaz és hiteles legyen. Miközben alapos tudást adnak az evangélikus hagyományokról, törekszenek a kereszténység minél sokoldalúbb bemutatására is.

9. évfolyam

Órakeret: 72 óra

Tankönyv: Béres Tamás, Csepregi András, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán: Keress!

Az éves óraszám felosztása:

Isten-én témakör	8 óra
Én témakör	10 óra
Emberi kapcsolataim témakör	9 óra
Egyház témakör	15 óra
Társadalom témakör	8 óra
Teremtett világ és tárgyi környezet témakör	3 óra
Világvallások, vallási jelenségek témakör	7 óra
Összefoglalás, számonkérés	12 óra

Témakörök, témák és a hozzájuk tartozó bibliai részletek az éves feldolgozás sorrendjében:

Témakör	Téma	Bibliai alap
Emberi kapcsolataim <i>Kivel alkotunk közösséget?</i>	Jézus közössége	Péter elhívása (Lk 5,1-11)
	A jézusi közösség öröme	Zákeus (Lk 19,1-10)
	Konfliktusok a közösségben	Mária és Márta (Lk 10,38-42)
	Jézus asztalközössége	Lévi elhívása (Lk 5, 27-32)
	Hazugság, képmutatás	A képmutató ítélkezés (Mt 7,1-5)
Társadalom <i>Milyen közösségek tagja vagyok?</i>	Versengés a közösségben	Ki a legnagyobb? (Lk 22,24-27)
	Szeretközösségben	Szeretet himnusza (1Kor 13,1-13)
	A család természetes közössége	A tékozló fiú (Lk 15, 11-32)
	Gazdák és szolgák	A hamis sáfár (Lk 16,1-8)
	Szegények és gazdagok	A szőlőmunkások (Mt 20,1-16)
Isten-én	Férfiak és nők	A görnyedt asszony meggyógyítása (Lk 13,10-17)
	Felebarátok	Irgalmas samaritánus (Lk 10,25-37)
	Előítélet és kirekesztés a közösségben	Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban (Lk 9,52-56)
	Ellenállás erőszak nélkül	Az ellenség szeretete (Mt 5,38-48)
	Hegyi Beszéd, boldogmondások	Kik a boldogok? (Mt 5,1-12)
	Jelenlét a világban	Só és világosság (Mt 5,13-16)

<p><i>Milyenek a jézusi közösség szabályai?</i></p>	<p>A törvény betöltése Kérés Istentől Hét kérés Aggódás Jézus szava cselekedeteinkben</p>	<p>A törvény magyarázata (Mt 5,17-48) Az imádkozás (Mt 6,5-8; 7,7-11) Miatyánk (Mt 6,9-13) Isten gondviselése (Mt 6,25-34) Aki kösziklára épít (Mt 7,24-29)</p>
<p>Én <i>Kilépni a korlátaim közül.</i></p>	<p>A falakat bontó hit Bizalom és hit Hittel látni Hit és remény Halálfélelem helyett hit Valódi biztonság Búzaszemből kalásszá Jézus közösségében</p>	<p>Jézus meggyógyítja a bénát (Mk 2,1-12) A kapernaumi százados szolgája (Mt 8,5-13) Bartimeus (Mk 10,46-52) Jézus beteget gyógyít szombaton a Betesdánál (Jn 5,1-18) Jairus leányának feltámasztása (Mk 5,22-24.35-43) A gazdag ifjú (Mk 10,17-27) Magvető (Lk 8,4-15) Ötezer ember megvendéglése (Mk 6,30-44; Jn 6,1-15)</p>
<p>Teremtett világ <i>Jézus és a teremtett világ.</i></p>	<p>Jézus és a teremtett világ kapcsolata Test és lélek</p>	<p>„Nézzétek meg a fügefát...” (Lk 21,29-31) Jézus a tengeren jár (Jn 6,16-21)</p>
<p>Egyház <i>Az egyházi év, egyházi ünnepek</i></p>	<p>Karácsonyi történet 1. Karácsonyi történet 2. Vízkereszt ünnepe Virágvasárnap Nagycsütörtök, lábmosás Az úrvacsora Jézus kettős természete Jézus kihallgatásai Passiótörténet Nagypéntek, a kereszt teológiája Húsvét Mennybemenetel</p>	<p>Jézus születéstörténete Máté evangéliuma alapján (Mt 1-2) Jézus születéstörténete Lukács evangéliuma alapján (Lk 1-2,20) A napkeleti bölcsek imádják Jézust (Mt 2,1-12) Jézus bevonul Jeruzsálembe, megtisztítja a templomot (Mt 21,1-17) Júdás elárulja Jézust, az utolsó vacsora, Jézus megmossa tanítványai lábát (Mk 14,10-25; Jn 13,1-11) Úrvacsora (1Kor 11,23-26) A Gecsemáné-kertben (Mk 14,32-42) Jézus a nagytanács előtt, Jézus Pilátus előtt (Mt 26,57-27,26; Mk 14,53-15,19; Lk 22,66-23,25; Jn 18,12-19,16) Jézus szenvedéstörténete (Mk 14-15) Nagypéntek (Mk 15,33-41) Jézus feltámadása (Mk 16,1-8) Jézus mennybemenetele (Mk 16,19-20)</p>

	Pünkösöd	A Szentlélek kitöltése, Péter apostol pünkösdi beszéde (ApCsel 2,1-36)
Világvallások, vallási jelenségek <i>Mi a kereszténység lényege?</i>	Kereszténység a világvallások között	Út, igazság, élet (Jn 14,6)
	Keresztség és konfirmáció	Jézus megkeresztelés (Mk 1,9-11)
	Kereszténység, mint személyes kapcsolat	Az igazi szőlőtő (Jn 15,1-8)
	Kereszténység, mint életforma	Krisztusban új teremtés (2Kor 5,17)
	Kereszténység, mint meglepetés	Az elrejtett kincs, az igazgyöngy (Mt 13,44-46)
	Kereszténység, mint küldetés	Az apostolok kiküldése (Mt 28,18-20)

Minimum-követelmények:

Tudja összefoglalni az alábbi történeteket: elhívástörténetek, gazdag ifjú, Jézus megkeresztelése, az apostolok kiküldése.

Tudjon összefoglalni az alábbi példázatokból legalább kettőt: képmutató ítékezés, az elveszett drachma, a tékozló fiú, szőlőmunkások, hamis sáfár, irgalmas samaritanus, magvető.

Ismerjen, s tudjon elmondani legalább két jézusi gyógyítástörténetet vagy csodatételt.

Tudja ismertetni a Hegyi Beszéd legalább egyik témáját pár mondatban.

Tudja elmondani az egyházi esztendő alapjait, fő szakaszait, s az ünnepek üzenetét: karácsony, húsvét, pünkösöd.

10. évfolyam

Órakeret: 72 óra

Tankönyv: Béres Tamás, Csepregi András, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán, Simon Attila:Láss!

Az éves óraszám felosztása:

Isten-én témakör	10
Én témakör	5
Emberi kapcsolataim témakör	14
Egyház témakör	7
Társadalom témakör	7
Teremtett világ és tárgyi környezet témakör	10
Világvallások, vallási jelenségek témakör	7
Összefoglalás, számonkérés	12

Témakörök, témák és a hozzájuk tartozó bibliai részletek az éves feldolgozás sorrendjében:

Témakör	Téma	Bibliai alap
Teremtett világ	Miről szól a teremtéstörténet?	A világ, az állatok és az ember teremtése (1Móz 1,1-2,4a)

<p>Isten <i>teremtette a világot?</i></p>	<p>Hitvallás fogságban</p> <p>Háromezer éves teremtéstörténet ma?</p> <p>Az ember kapcsolatai</p> <p>Az első kérdés</p> <p>Az első haláleset</p> <p>Az első katasztrófa</p> <p>Kommunikációs zavar</p>	<p>A világ, az állatok és az ember teremtése (1Móz 1,1-2,4a)</p> <p>Kezdetben (1Móz 1,1)</p> <p>Az első ember az Éden kertjében (1Móz 2,4b-25)</p> <p>A bűnbeesés (1Móz 3)</p> <p>Káin és Ábel (1Móz 4,1-15)</p> <p>Az özönvíz, Isten szövetsége a világgal (1Móz 6,9-9,17)</p> <p>Bábel tornya (1Móz 11,1-9)</p>
<p>Isten-én <i>Ki vagyok én Istennek? Ki Isten nekem?</i></p>	<p>Hit</p> <p>Bizalom, a bizalom megrendülése</p> <p>Kölcsönös kapcsolat Istennel?</p> <p>Ígéret</p> <p>Engedelmesség</p> <p>Testvérharc</p> <p>Harc Istennel, emberekkel és önmagammal</p> <p>Álom és ébredés</p> <p>Szembesülés és bűnbánat</p> <p>Megtérés és kiengesztelődés</p>	<p>Ábrahám elhívása (1Móz 12,1-9)</p> <p>Ábrahám és Sára Gerárban (1Móz 20)</p> <p>A romlott Sodoma (1Móz 18,16-19,29)</p> <p>Ábrahám hite (1Móz 15,1-7; 16; 17,1-18,15)</p> <p>Isten próbára teszi Ábrahám hitét (1Móz 22,1-19)</p> <p>Észau és Jákób (1Móz 25-28)</p> <p>Jákób (1Móz 29; 32-33)</p> <p>József és testvérei (1Móz 37)</p> <p>József Egyiptomban (1Móz 39-42)</p> <p>József és testvérei (1Móz 45-47)</p>
<p>Egyház <i>Hogyan lett a Biblia az egyház könyve?</i></p>	<p>Megszólító értelmezés</p> <p>Fundamentalista értelmezés</p> <p>Történetkritikai értelmezés</p> <p>Kánon kialakulása</p> <p>Kánonon kívüli iratok</p> <p>Bibliafordítások</p>	<p>Sámuel elhívása (1Sám 3,1-10)</p> <p>Az etióp kincstárnok megtérése (ApCsel 8,26-40)</p> <p>„mindennek pontosan utánajártam” (Lk 1,1-4)</p> <p>Jeremiás leírhatja jövődöléseit (Jer 36)</p> <p>„minden nyelv vallja...” (Fil 2,11)</p>
<p>Én <i>Mi az életem értelme?</i></p>	<p>Miért jöttem a világra?</p> <p>El tudom-e érni a célt?</p> <p>A biztos cél</p> <p>Az elveszített cél</p> <p>A beteljesült cél</p>	<p>Mózes születése és ifjúkora (2Móz 1-2)</p> <p>Mózes elhívása, tíz csapás (2Móz 3; 4; 7-12)</p> <p>Pusztai vándorlás, Izrael a Sínai hegyenél (2Móz 15-17)</p> <p>Mózes kémeket küld Kánaánba, a nép zúgolódása és bűnhődése (4Móz 13-14)</p> <p>Mózes éneke és halála (5Móz 32-34)</p>
<p>Társadalom</p>	<p>Miről szól az első kőtábla?</p> <p>Szülőkkal való kapcsolatunk</p>	<p>1-3. parancsolat (2Móz 20,1-11)</p> <p>4. parancsolat (2Móz 20,12)</p>

Mi a törvény?	Mit jelent ölni, lopni, paráználkodni? Mi a hazugság? Irigység és rivalizálás	5-7. parancsolat (2Móz 20,13-15) 8. parancsolat (2Móz 20,16) 9-10. parancsolat (2Móz 20,17)
Emberi kapcsolataim Ki a társam? Hogyan leszek én társ?	„Amikor választják nekem” „Amikor megéri érte egyedül lenni évekig” „Amikor kézbe veszi a sorsát” Házasság: „Mint a mesében”? „Vágy és vezeklés” Elég jó család? Ajándék a gyermek? Váljanak el? „Teljes élet egyedül?” Testkép Szexualitás Énképek	Izsák és Rebeka (1Móz 24) Jákób, (Lea,) Ráhel (1Móz 29) Ruth és Boáz (Ruth könyve) Saul, Dávid, Míkal (1Sám 18-19; 25, 2Sám 6,14-22) Dávid és Betsabé (2Sám 11-12) A keresztény család (Kol 3,12-25) Sámuel születése (1Sám 1) Kérdés a házassági elválásról? (Mk 10,1-12) Hajadonok, nőtlenek (1Kor 7,17) A test lámpása (Mt 6,22-23) Énekek éneke Szeretethimnusz (1Kor 13)
Világvallások Hol vannak a határain?	Zsidóság: ígélet és szövetség Zsidóság: kinyilatkoztatás és a héber Biblia és a Talmud Kitalált ellenség: antiszemitizmus Iszlám: Ábrahám és a monoteizmus az iszlámban Iszlám: Korán és Saría Az iszlám hit- és vallásgyakorlat Iszlám vallás néhány kérdése	„az üdvösség a zsidók közül támad” (Jn 4,22b) „Halld meg, Izrael” (5Móz 6,4) Ki a felebarátom? (Lk 10,29) Izmael születése (1Móz 16,15) „Szemet szemért” (2Móz 21,24-25) Imádkozás (1Thessz 5,17) (Ézs 11,9)

Minimum-követelmények:

Tudja összefoglalni az őstörténet elbeszéléseit és fő üzenetüket.

Tudja, hogy ki volt Ábrahám, Izsák, Jákób, József és Mózes, s tudjon elmondani legalább egy-egy hozzájuk kapcsolódó történetet vagy eseményt. Tudja, hogy mi az ígélet, a kivonulás és a szövetség jelentősége a zsidó vallásban.

Ismerje a Biblia szerkezetét, kialakulásának legfontosabb szakaszait, és tudjon tájékozódni benne.

Tudja elmondani a Tízparancsolatot, s az egyes parancsolatok pár mondatos magyarázatát.

Ismerjen legalább két bibliai példát a család témakörében.

Ismerje a zsidó és az iszlám vallás alapjait.

Órakeret: 72 óra

Tankönyv: Béres Tamás, Csepregi András, Kodácsy-Simon Eszter, Réz-Nagy Zoltán, Simon Attila: Szólj!

Az éves óraszám felosztása:

Isten-én témakör	6 óra
Én témakör	9 óra
Emberi kapcsolataim témakör	11 óra
Egyház témakör	10 óra
Társadalom témakör	11 óra
Teremtett világ és tárgyi környezet témakör	12 óra
Világvallások, vallási jelenségek témakör	6 óra
Összefoglalás, számonkérés	7 óra

Tematikai egység	Isten-én	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A tanuló már ismeri Jézus tanítványi körét és látott példákat arra, hogy az emberek hogyan vélekednek Jézusról s Istenről.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék meg a hitvallás fogalmát, s a legfontosabb hitvallások (Níceai-Konstantinápolyi, Áthanáziszi, Apostoli, Ágostai) szövegrészleteivel kapcsolatban fogalmazzák meg kérdéseiket. A tanulók értsék meg a hitágazat fogalmát, s fedezzék fel az egyes hitágazatok fő témáját. Ismerjék fel az életkérdés és a hitvallás közötti kapcsolatot, s lássák meg az egyetemes és a felekezeti hitvallások helyét és szerepét az egyház történetében s az egyház jelenében.	
Témák, fejlesztési követelmények Hitvallások: hit-vallás, vallástétel, első hitvallás, hitvallások és zsinatok Hitágazatok és a mögöttük meghúzódó kérdések Egyetemes hitvallások, evangélikus hitvallások, Luther Márton hitvallási iratai		Kapcsolódási pontok <i>Művészetek, irodalom:</i> vallástétel <i>Történelem:</i> történeti Jézus-kutatás
Kulcsfogalmak hitvallás, dogma, hitágazat, Atya, Fiú, Szentlélek, egyetemes hitvallás, felekezeti hitvallás, evangélikus hitvallás, káté		

Tematikai egység	Én	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanuló már elgondolkodott saját képességein, tehetségein, valamint testi, szellemi és hitbeli korlátain.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló a felnőttkor küszöbén gondolkozzon el a születés és elmúlás, az élet és a halál kérdéseiről. Értse meg az élet különböző szakaszainak sajátosságait, kihívásait, értékeit, s lássa meg, hogyan segíti az ember fejlődését ezekben az életszakaszokban az Istenbe vetett hit. Mindezt ismerje meg Luther Márton életének példáján keresztül is.	

<p>Témák, fejlesztési követelmények <i>Ki vagyok én? Az én világom</i> Származásom: Honnan jövök és hova megyek? Van-e jelentése a születésemnek, nevemnek, a gyermek ígéretének? Milyen feladatai, kihívásai és céljai vannak a gyermekkor, az ifjúkor, a felnőttkor, az időskor? A tanulás célja és hatása, pályaválasztás, hivatás.</p>	<p>Kapcsolódási pontok <i>Vizuális kultúra:</i> élet- és halálábrázolások <i>Életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció</p>
<p>Kulcsfogalmak kezdet, vég, élet, halál, gyermekkor, felnőttkor, időskor, hitfejlődés, Luther Márton</p>	

Tematikai egység	Emberi kapcsolataim	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló már tanult a közösség működéséről, fejlesztette konfliktuskezelő képességeit, a Biblia alapján megismert közösségi problémákat és megoldásokat, tanult a Jézus körül kialakuló közösség életéről.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulónak fejlődjön a konfliktust kezelő és megelőző képessége, kapcsolati kultúrája. A tanuló lássa meg az egyház közösségformáló erőit és folyamatait az ősgyülekezet életén keresztül, s tudja összehasonlítani azokat jelenlegi közösségi tapasztalataival. Tudja összevetni a mai egyházi közösség problémáit és értékeit Jézus tanításával. Ismerje meg azokat a problémákat és kihívásokat, amelyekkel az első egyházi közösségeknek kellett szembenéznie. Lássa meg mindezeket egy-egy egyháztörténelmi személy példáján keresztül is.	
<p>Témák, fejlesztési követelmények Közösség fogalma, szerepe, feladata. Püünkösd, az egyház születése. Az egyház első közösségeiben előforduló problémák: előítélet, kirekesztés, befogadás, hazugság, képmutatás. Az egyház első közösségeiben megjelenő értékek: a közösség áldásai, a közösség összetartó és védelmező ereje, vagyonközösség, gondoskodás. Pogánykereszténység és zsidókereszténység kérdései. Pál utazásai – virtuális közösség? Keresztényüldözések és mártírok. Keresztény hit védelme – apologetika. A keresztényeknek vallásszabadság, és kereszténység mint államvallás.</p>	<p>Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> ókori közösségek, ősgyülekezetek</p>	
<p>Kulcsfogalmak püünkösd, ősgyülekezet, diakónus, zsidókeresztény, pogánykeresztény, pogány, istenfélő, virtuális közösségek, misszió, páli levelek, keresztényüldözés, apologeta, apostoli atya, tévtanítások, mártír, krisztológiai viták, államvallás</p>		

Tematikai egység	Egyház	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egyház ünnepeinek és a vasárnapi istentiszteletnek a tartalmát, részeit, hagyományát.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóban olyan egyházfogalom alakuljon ki, amelyben az egyház hétköznapi élete is helyt és helyes értékelést kap. Ismerje meg Augustinus egyházértelmezését, s azokat a legfontosabb ókori és középkori kérdéseket, amelyeket az egyháznak meg kellett válaszolnia. Lássa meg néhány egyháztörténelmi személy példáján	

	keresztül, milyen válaszokat adtak ezekre a kihívásokra. Lásssa meg néhány példán keresztül, hogy Európa különböző nemzetei hogyan találkoztak a kereszténységgel, és milyen hatással volt ez a találkozás később kultúrájukra. Ismerjék meg, hogyan működött a hűbéri rendszer az egyházon belül, annak előnyeivel és kihívásaival, különös tekintettel az investitúra harcokra. A diákok ismerkedjenek meg az előreformáció fogalmával, annak körülményeivel, előzményeivel. Ismerjék meg az előreformációs folyamatokat, annak szereplőit, követeléseiket.
Témák, fejlesztési követelmények Ágoston – Isten városa Sivatagi atyák, remetek, első szerzetesrendek – ora et labora Európa missziója Hűbéri rend és investitúra Egyházszerzés Magyarországon Harc a Szentföldért – keresztesháborúk Szerzetesrendek, koldulórendek, Cluny reform Bibliás reformerek – előreformáció	Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> egyház történelme és ókori-középkori világtörténelem
Kulcsfogalmak Isten városa, szerzetes, regula, misszó, térítés, hűbéri rendszer, egyházi hierarchia, investitúra, kiátkozás, egyházi szervezet kiépítése hazánkban, Szentföld felszabadítása, kereszties háború, búcsú, Cluny reform, elvilágiasodás, kolostor, monostor, koldulórendek, inkvizíció, Szentírás értelmezése, előreformátor, Biblia pauperum	

Tematikai egység	Társadalom	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló foglalkozott már a nemzet, haza, anyanyelv szerepével. Egyéni tapasztalatai vannak a kirekesztés és elutasítás jelenségéről. Ismeri a zsidó nép történetét Ábrahám elhívásától a pusztai vándorlásig.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje meg Izrael nemzeti identitásának kialakulásához vezető utat a honfoglaló Izrael korától a királyok korán át a fogságból való hazatérés koráig, a kiemelt bibliai történetek kapcsán.	
Témák, fejlesztési követelmények Izrael honfoglalása, sikemi országgyűlés, Józsué Bírák kora, karizmatikus vezetők, Debóra, Gedeon és Sámson Királyok – Saul, Dávid, Salamon A kettészakadt ország A prófétai szolgálat, próféták és királyok, Illés és Ézsaiás A kultusz reformja, Jeruzsálem pusztulása, Jeremiás Fogságbavétel, különböző életformák a fogságban Hazatérés kora és újjáépítés Hellenizmus, apokaliptikus irodalom, Dániel könyve	Kapcsolódási pontok <i>Történelem:</i> egymás mellett vagy együtt élő népek	
Kulcsfogalmak Közösség, identitás, honfoglalás, bírák, teokrácia, demokrácia, királyság, próféták, filiszteusok, templom, „Dávid Fia”, Samária, Messiás, asszír hódítás, törvény, reform, kultusz, babiloni fogság, asszimiláció, integráció, marginalizáció, szegregáció, diaszpóra, zsinagóga, hellenizmus, apokalipszis		

Tematikai egység	Teremtett világ és tárgyi környezet	Órakeret 12 óra
------------------	-------------------------------------	-----------------

Előzetes tudás	A tanuló tudja, hogy a teremtett világ életünk és munkánk színtere, s hogy az egész teremtett világot Isten hozta létre.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje fel, hogy a keresztény hagyományban egyenrangú szerepet játszik a tanítás és az életvitel, melyek alapvetően összekapcsolódó természetűek. Értse meg, hogy a jézusi nagy parancsolatból kiindulva minden etikus cselekvés alapját Istennek az ember iránti szeretete jelenti. Ismerje meg a keresztény ember szabadságának szerepét az etikai kérdések döntéshozatala során, elsősorban Luther tanítása alapján. Lássza meg az alkalmazott etikai kérdések komplexitását, a döntések meghozatalának nehézségét, és ismerje meg a hozzájuk tartozó bibliai útmutatást. A tanulóban fejlődjön a kritikus gondolkodás képessége, a környezettudatosságra és fenntarthatóságra való nyitottsága és motiváltsága, a vásárlás és a média világában a tudatos fogyasztói magatartása, az élet körüli kérdésekben az egyéni döntési képessége.	
Témák, fejlesztési követelmények Globalizáció etikája, világproblémák, globális világ Környezetika, környezetvédelem, teremtésvédelem kérdése a Biblia különböző könyveiben Fogyasztói világ, fogyasztói társadalom Gazdasági etika, pénz, gazdagság Bioetika, emberen kívüli életformákat érintő kérdések (állatvédelem, géntechnológia) Orvosi etika (élet kezdete és élet vége kérdései) Technológiai társadalom, technika etikája Médiaetika, virtuális világ	Kapcsolódási pontok <i>Földrajz:</i> fogyasztói társadalom <i>Biológia:</i> ökológiai krízis, bioetika <i>Életvitel és gyakorlat:</i> technika	
Kulcsfogalmak globális világ, globalizáció, felebarát, Isten munkatársai, környezetetika, teremtésvédelem, fogyasztói társadalom, fenntarthatóság, méltányos kereskedelem, bioetika, teremtésvédelem, születésszabályozás, abortusz, mesterséges megtermékenyítés, klónozás, orvosi etika, gyógyítás, eutanázia, szervadományozás, technika, gép, technológiai társadalom, kapcsolat, kommunikáció, média, virtuális világ, kibertér		

Tematikai egység	Világvallások, vallási jelenségek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalata van a különböző vallások és kultúrák együttélésének kihívásairól.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló ismerje meg a legfontosabb keresztény erkölcsi értékeket, normákat, s az ezeket éltető jézusi alapelveket. Tudjon különbséget tenni ezek helye és szerepe között. Ismerje meg a legnagyobb világvallások erkölcsi döntéseit megalapozó tanításokat és értékeket. Lássza meg az arany szabály lehetséges szerepét a világban, s tudja alkalmazni azt mai etikai dilemmákra.	
Témák, fejlesztési követelmények Keresztény teológiai alapok etikai kérdésekhez Világvallások és etikai kérdések Az arany szabály – Jézusnál és más vallásokban Együttélés másokkal – a háború kérdése	Kapcsolódási pontok <i>Földrajz:</i> vallásföldrajz	
Kulcsfogalmak jézusi alapelv, norma, erkölcsi érték, Egyházi Tanítóhivatal, lelkiismereti döntés, szeretet nagy parancsolata, törvény, saria, dharma, arany szabály, háború, igazságos háború		

Éves óraszám: 54 (az összefoglalásra és számonkérésre szánt órák nélkül)

Tankönyv: Béres Tamás – Kodácsy-Simon Eszter – Réz-Nagy Zoltán: Közelebb az Élethez

Éves óraszám felosztása:

Óra	Tananyag	Hangsúlyok, alapfogalmak, témák
3	Út – hol van Isten	Isten jelenléte a posztmodernben Hol van Isten? Isteni út? Utak, amelyek Istenhez vezetnek
3	Harang – Titkos vágyak forrása	Spirituális igények Isten megjelenése a művészetben Isten megjelenése a tudományban Isten megjelenése a Bibliában
3	Lépcső – Előkészület a szenttel való találkozáshoz	Dilemma a követésben Isten követésének megjelenése a filozófiában Igen, vagy nem – teodícea Hitelesség kérdése
3	Kapu – A kinyilatkoztatás	A kinyilatkoztatás fajtái A keresztény tanítás alapjai Dogmák és szokások Hit és tanítás
3	Oszlop – Jó és rossz, és kérdőjelek	Jó és rossz a világban Jó és rossz harca – teremtéstörténet Erkölc és vallás Hiteles cselekedetek
3	Pad – mire jó a társadalom	Az egyház megjelenése a társadalomban Egyház és politika Ideológiák és egyház Egyház a gazdasági világban
3	Szószék – Valóságbeszéd	A szó ereje, Hiteles szó? Az ígehirdetés bolondsága Az ígehirdetés boldogsága
3	Oltártér – úton az oltárhoz	A tökéletes tökéletlenség Bűn – tökéletlenség Isten színe előtt, A gyónás öröme
3	Oltár – Az út és élet igazsága	Jézus rendelése, Szereztetési ígék, Szentségek kétsége, Úrvacsora
3	Kereszt – Hogyan jelent meg a véges a végtelenben	Transzcendens és immanens A kereszt dinamikája, Theologia Crucis A kereszténység lényege
3	Biblia – az írott ige	Biblia, az írott ige, Inspiráció – Isten gondoskodásának bemutatása, Igaz, vagy nem igaz?, Szentlélek és Írás
3	Virág – A másik könyv	Általános kijelentés, Lelkiismeret, Tudomány, Alternatív Isten dicséreték – környezetvédelem, karitáció
3	Gyertya – Fény és árnyék	A hit, A megigazulás, Az örök élet, Az üdvösség
3	Ablak – Kiterítetek úgyis?	Keresztény életvitel, Kihívások, és értékek, A

		korszellem, Isten igazsága
3	Keresztelőmedence – A talpraállítás művészete	A missziói parancs, A keresztség szentsége, Keresztelési emlék, Kiválasztottak - Istenhez való közeledés?
3	Zárókő – Határkérdések	Jelen és jövő, Technika és technológia A keresztény örökség – örökség? Társadalmi erő
3	Persely – Imádság és tartozás	Mivel tartozom?, Anyagi egyház Alternatívák – karitáció, Társadalmi egyenlőség – egyenlőtlenség
3	Kinti út – másként	Miben más?, Változni és változni hagyni. Felhatalmazás
<p>A tananyag témái modulszerűen alkalmazhatók. A tanterv a tankönyv által adott kérdéseken túl kiegészítendő a napi aktualitások által is adott etikai problémák tárgyalásával.</p>		

Evangélikus hittan érettségi tartalmi követelményei

Középszint

Témakör	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	<p>A világ teremtése, bűnbeesés, Kain és Ábel, Noé, Babel története; Az Óstörténet mint hitvallás; Ábrahám, Izsák, Jákob, József története; Izrael népe Egyiptomban, Mózes élete, a kivonulás; A pusztai vándorlás eseményei, a törvény; Honfoglalás, Józsué Izrael bírái (Gedeon, Sámson, Sámuel) A királyság: Saul, Dávid, Salamon; Nátán próféta; Izrael kettészakadása, a kettős királyság; Próféták: Illés, Ámósz, Hóseás, Ézsaiás, Mikeás; A prófétaág jellemzői; A jósiási reform, Jeremiás próféta; Jeruzsálem pusztulása, a babiloni fogság, a fogság prófétái: Ezékiel, II. Ézsaiás; A fogságból való hazatérés, Ezdrás, Nehémiás, Haggeus és Zakariás. A zsoltárok könyve, a héber költészet jellemzői; A bölcsességirodalom, Példabeszédek és Jób könyve;</p>
Újszövetség	<p>Jézus születése, a 12 éves Jézus; Keresztelő János személye és szerepe; Jézus megkeresztelése, megkísértése; Tanítványok Jézus tanítása, gyógyításai, csodái; Hegyi beszéd, Miatyánk, A nagy parancsolat, Példázatok; Péter vallástétele, Jézus megdicsőülése;</p>

	Jeruzsálemi bevonulás, a nagyhét eseményei, Jézus elfogatása, halála; Jézus feltámadása, mennybemenetel, pünkösd;
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttére Palesztina földrajza, néprajza - a mindennapi élet Jézus korában; A vallási élet;
Alapvető ószövetségi és újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Ószövetség szövegének keletkezése, az ószövetségi történetírás; Az Ószövetségi kánon kialakulása, a héber és az alexandriai kánon. Az Újszövetség szövegének kialakulása, őskeresztény irodalmi formák; Az Újszövetségi kánon kialakulása A Biblia, mint Isten Igéjét tartalmazó mű
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának születése	A kereszténység lényege, gyülekezet fogalma; A missziós parancs; Az első gyülekezetek kialakulása, élete; Pál apostol; Keresztényüldözések; Apostoli atyák és egyházatyák;
A kereszténység államvallássá válása	Nagy Konstantin; Egyetemes zsinatok és egyetemes hitvallások; A nyugati egyházatyák; A pápaság kialakulása; Remeteség és szerzetesség kialakulása;
A középkor egyháza	Torzulások és Cluny reform; A nagy egyházszakadás; Keresztes hadjáratok; Szerzetesrendek és lovagrendek kialakulása; Skolasztika és misztika; A középkori egyház válsága, reformgondolatok;
A magyar egyház kialakulása	A kereszténység felvétele, Szent István államalapítása; A magyar egyház a középkorban, a keresztény műveltség;
A reformáció	Luther Márton élete, személyes vívódásai, a Szentírás válasza; Luther küzdelme az egyház tanításának tisztaságáért: a 95 tétel, viták, vitairatok, Luther teológiájának alap gondolatai, az evangélikus hitvallások; Kiközösítés és birodalmi átok; Birodalmi gyűlések: Worms, Speier, Augsburg - vallásbéke; A reformáció irányzatai: Zwingli, Kálvin; Reform a katolikus egyházban: a tridentin zsinat, a jezsuita rend;
A reformáció Magyarországon	A reformáció kezdete és terjedése a három részre szakadt országban; Vallásszabadság Erdélyben; Jelentős magyar reformátorok; Bibliafordítás; A helvét irány terjedése; A magyarországi ellenreformáció kezdetei;
Értelmes kegyesség	Ortodoxia, pietizmus, felvilágosodás Európában; Hit és cselekedet, hit és értelem - a teológia és a tudomány szembeállításának téves volta.
Magyar felvilágosodás és pietizmus	A gyászos évtized, Artikuláris gyülekezetek kora; Thököly Imre és II. Rákóczi Ferenc küzdelmei; A pietizmus és a felvilágosodás követői Magyarországon; II. József türelmi rendelete;
A 19. század: forradalmak és elvilágiasodás	A francia forradalom és következményei, egyház és társadalom különválása; Ébredési mozgalmak az evangélikus egyházban, bel- és külmisszió;
A magyar evangélikus egyház a 19. században	Az egyház és állam viszonya, katolikus restaurációs törekvések; Az egyház belső élete; Az evangélikus egyház az 1848-49-es szabadságharcban; Az elnyomás éve, protestáns pátenz.
A kereszténység	Világháborúk és következményeik, egyházak a totális

útkeresése a modern világban	diktatúrákban; A keresztény ökumené a 20. században; Egyházak világtanácsa, Lutheránus Világszövetség; II. Vatikáni zsinat
Evangélikus egyház a 20. századi Magyarországon	A hazai evangélikusság megfogyatkozása; Egyházi élet a két világháború között; Küzdelem a diktatúrákkal, egyház a "puha diktatúrában"
3. Dogmatika	
A hit alapkérdései	Hít, kinyilatkoztatás, Szentírás, hitvallás; Krisztus evangéliuma
Hít Istenben	Isten személye, a Szentháromság; A teremtés, a bűn: a teremtőtől való elfordulás; A világot megtartó, gondviselő Isten, az Atya;
Jézus a Krisztus	A testté lett Ige, a Názáreti Jézus; Kereszt és feltámadás; A megváltó Jézus Krisztus, megbékélés Istennel; Megigazulás egyedül kegyelemből, hit által; Isten országa, Krisztus örök uralma;
A Szentlélek közössége	A megszentelő Lélek; Az egyház közössége; A Szentségek: keresztség és úrvacsora; Hivatás, egyházi szolgálat;
4. Az egyházi esztendő	
Az egyházi esztendő ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége; Az ünnepek liturgiája	Ádvent, Karácsony, Óév, Újév, Vízkereszt, Böjt, Virágvasárnap, Nagycsütörtök, Nagypéntek, Húsvét, Mennybemenetel, Pünkösöd, Szentháromság ünnepe, Szentháromsági vasárnapok, A reformáció ünnepe;
5. Etika	
A jézusi etika	hit és cselekedetek, a Lélek gyümölcsei
Az ember helye a világban	Képességek, adottságok, Istentől való meghatározottság, kiválasztás; Önismeret, az ember szabadsága és felelőssége önmagáért; Lelkiismeret; A szeretet parancsa; Közösség, elfogadás; Önzés, önzetlenség, önmegvalósítás; A szentek közössége;
Felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt	Felelősség a természetért; A tudomány lehetőségei és korlátai, génebérszet, klónozás; Abortusz, Eutanázia
A keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén	A nemek egyenlősége, különbözősége, a nemi szerepek; sexus, eros, agape, filia; A házasság rendje; a válás; A szenvedés és a halál; Hivatás, elhívás, szolgálat; A lutheri munkaértelmezés; Az egyén jogai és kötelességei a társadalomban, a társadalom kötelességei az egyén felé; Deviáns viselkedésformák;
6. Világvallások	
A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai	A zsidó vallás gyökerei, a judaizmus kialakulása, a zsidó identitás, az élő törvény, az élet ritmusa, a zsinagóga szerepe, szent helyek és jelképek; Az iszlám eredete, forrásai, Mohamed személye, tanítása, elképzelések Allahról, a Korán szerepe az iszlám életben, az iszlám törvény: a saríja, a hagyomány: a szunna, vallási kötelezettségek, vallásgyakrolat, az iszlám terjedése napjainkban; A kereszténység helyzete a világvallások között, keresztény felekezetek;
Az örök világtörvény vallásai	A hinduizmus gyökerei, Védizmus, brahmanizmus, legnépszerűbb istenek és istennők, a vallásos élet, a szent szövegek, kasztok, a karma, halál és újraszületés, a megszabaduláshoz vezető ösvények; A buddhizmus eredete, Buddha személye, mennyei lények, a dharma, a Nirvánához vezető ösvény, szent helyek és ünnepek, a

	buddhizmus terjedése.
Mai vallási áramlatok	A New Age; Az új vallási irányzatok kialakulásának okai, különbség ökumené és szinkretizmus között;
7. Kompetenciák	
szövegértelmezés	A tanuló számára ismert ószövetségi vagy újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése, a szöveg műfajának meghatározása; Valamely jelentős egyháztörténeti eseményhez kötődő forrás elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a bibliai és dogmatikai ismeretek birtokában.
esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása a bibliai tanítás fényében.

A vizsga értékelése

A középszintű szóbeli vizsga 50 pontot ér. Az A kérdésre adott válasz 30, a B kérdésre adott felelet 20 pont. Ebből számítandó az érettségi végső jegye.

Elégtelen a szóbeli vizsga akkor, ha a tanuló a két kérdés egyike kapcsán sincs tisztában az alapvető fogalmakkal, eseményekkel, személyekkel, ha a tanár segítő kérdéseire sem tud felelni.

Közepes lehet legfeljebb a vizsga eredménye akkor, ha a tanuló önállóan csak nagyon keveset mond el, állandóan szüksége van a tanár segítő kérdéseire.

Jeles a jegy akkor, ha a tanuló képes önállóan, összefüggő gondolatokban ismerteti válaszát, használja a megfelelő szaknyelvet, logikusan építi be válaszába a felkészülésnél használt segédanyagot.

Ezeken túlmenően a felelet értékelése a szokásokhoz igazodva történik.